

NÁSTROJE NEPŘÍMÉ PODPORY VÝZKUMU A VÝVOJE V ČR

PETRA ADÁMKOVÁ

Právnická fakulta Masarykovy univerzity, Česká republika

Abstrakt

Státy podporují vědu a výzkum, včetně realizace výsledků v inovačním procesu, různými formami. Vedle přímé podpory, která se realizuje z rozpočtových prostředků formou účelové nebo institucionální podpory, státy uplatňují i tzv. nepřímé nástroje podpory, umožňující jednotlivým subjektům využít k podpoře vědy a výzkumu vlastních zdrojů za zvýhodněných podmínek. Jejich škála je široká a svými vlastnostmi vhodně doplňují působení přímé podpory. Tato práce přináší v přehledu druhy nepřímých podpor v oblasti vědy a výzkumu uplatňované v ČR, včetně komparace s jejich uplatňování ve vybraných zemích.

Klíčová slova v rodném jazyce

Věda a výzkum, přímá podpora, nástroj nepřímé podpory, daňové nástroje, daňová pobídka, daňové zvýhodnění, sleva na dani, daňové úlevy.

Abstract

Every state supports Research and Development, including innovative process results, through different methods. Aid scheme subsume the close support which has been realized from budget means like a targeted financial aid or institutional financial aid, and the indirect support, which enabled whatever subjects support research and development from self private sources implemented tax preferences. The aim of the presented study is to approximate the variety implement of indirect support in the sphere of Research and Development applied in the Czech Republic with the inclusion of comparison with another states.

Key words

Research and Development, close support, indirect support, fiscal measures, tax incentive, tax allowance, beneficence, tax relief.

1. ÚVOD DO PROBLEMATIKY

Kvalita a rozsah výzkumné základny, včetně dlouhodobého výzkumu, jsou rozhodující pro dynamiku ekonomiky a ekonomického růstu. Státy podporují oblast vědy a výzkumu, včetně realizace výsledků v inovačním procesu, různými formami. Vedle přímé podpory, která se realizuje z rozpočtových prostředků formou účelové nebo institucionální podpory, se v oblasti financování vědy a výzkumu (dále VaV) setkáváme s tzv. nepřímými nástroji podpory vědy a výzkumu (dále NNPVaV), umožňující jednotlivým subjektům využít k podpoře VaV vlastních zdrojů za zvýhodněných podmínek. Jejich škála je poměrně široká a svými vlastnostmi mohou vhodně doplňovat působení přímé podpory.

Rozhodujícím cílem a záměrem využití jednotlivých forem NNPVaV je povzbudit podnikatelskou sféru k vyšším výzkumným a inovačním aktivitám včetně jejich finanční podpory. Daňové úlevy ve prospěch výzkumu jsou označovány jako daňové výdaje (tax expeditore) a jsou v podstatě rovnocennou složkou s přímými rozpočtovými výdaji, s nimiž spolu tvoří tzv. „hrubé vládní rozpočtové výdaje“ na výzkum a vývoj. V praxi se osvědčuje dle potřeby zvolená a utvářená určitá kombinace přímých a nepřímých forem podpory výzkumu a vývoje. Kombinace různých nástrojů je potřebná, neboť samotným jednotlivým

nástrojem nemůže být zajištěna celá škála podnětů. Přitom je nutno, aby používané nástroje byly nákladově účinné a neměly vytěšňovací efekty při vzájemném působení s ostatními nástroji. Vhodná kombinace nástrojů se nutně liší v závislosti na dané ekonomice a společnosti a může se měnit i v průběhu času.¹

Nástroje nepřímé podpory k posílení výzkumu v podnikatelském sektoru ve světě existují v současné době v celé řadě konkrétních podob. Jsou zaměřeny jak na velké podniky, tak na střední a malé podniky, na stimulaci zájmu o zaměstnávání lidí ve výzkumu, na spolupráci mezi průmyslovými společnostmi a veřejnými výzkumnými organizacemi i na rozšíření financování formou rizikového kapitálu.

Ve sdělení Evropské komise COM (2002) 499 „Více výzkumu pro Evropu: vzhůru ke 3 %“ je zdůrazněna důležitost podnikatelských iniciativ v oblasti výzkumu a vývoje a nutnost hledání nových forem jejich podpory. Navazující sdělení COM (2003) 226 „Investovat do výzkumu: akční plán pro Evropu“ již uvádí konkrétní opatření na podporu soukromých investic do této oblasti. Mezi nejdůležitější patří především podpora rizikového kapitálu a některá daňová opatření, především zamezení dvojího zdanění investorů a fondů a úprava daní pro platby z úroků a licenčních poplatků. Česká republika reagovala na konkrétní opatření tohoto akčního plánu v dokumentu „Přístup České republiky k materiálu Investovat do výzkumu: Akční plán pro Evropu a k dalším dokumentům EU pro oblast výzkumu a vývoje“.² Rovněž Národní politika výzkumu a vývoje v České republice na léta 2004-2008 (NNPVaV) si všímá oblasti nepřímých podpor, která v odstavci 92 definuje jednotlivé nástroje nepřímé podpory výzkumu a vývoje. Se vstupem do Evropské unie nabývá otázka zavedení nepřímé podpory nových dimenzí, především v souvislosti se schvalováním nových programů výzkumu a vývoje Evropskou komisí, vyplývajících ze zákona č. 215 ze dne 2. dubna 2004 Sb., o úpravě některých vztahů v oblasti veřejné podpory a o změně zákona o podpoře výzkumu a vývoje. Příloha nařízení Evropské komise č. 794/2004 z 21. dubna 2004, která implementuje nařízení Rady č. 659/1999, určující detailní pravidla pro uplatnění článku 93 Smlouvy Evropských společenství, obsahuje dotazník pro oznámení veřejné podpory, kde jsou jako možné nepřímé nástroje uváděny mimo jiné tyto: výhodné úvěry, příspěvek na splácení úroků, daňová zvýhodnění (snížení daňového základu, snížení daňové sazby, odložené splácení daní atd.), snížení příspěvků na sociální zabezpečení, zajištění rizikového kapitálu, odepsání dluhů a různé typy garancí atd.³

2. ZÁKLADNÍ TYPY NEPŘÍMÉ PODPORY VĚDY A VÝZKUMU

K základním typům nepřímé podpory VaV patří různé daňové pobídky a úlevy, urychlené odpisování, snížení odvodů sociálního pojištění, osvobození od cel, mechanismy garancí, zvýhodněné úvěry, podpora rizikového kapitálu a zvýhodněný pronájem státní i regionální infrastruktury. Řada opatření směřuje buď k podpoře malého a středního podnikání či regionálního rozvoje a kombinuje se s podporou v těchto směrech. Nástroji nepřímé podpory VaV, které jsou nejvíce rozšířenými a vykazují rostoucí váhu v systémech nepřímé podpory ve vyspělých ekonomikách, jsou daňové pobídky, které bohužel v ČR ve své potřebné podobě

¹ V rámci srovnání nepřímé a přímé podpory VaV se nepřímá podpora pohybuje od 5% objemu přímé státní podpory do 25% a více (v ČR 3%, při realizaci opatření preferujících podnikatelskou sférou až 10%).

² usnesením č. 513 ze dne 26. května 2004.

³ <http://www.msmt.cz/vyzkum/vyhodnoceni-neprimych-nastroju-podpory-vav>.

dosud absentují.⁴ Ve většině zemí jsou zvýhodnění využívána pro krytí nákladů a investic do VaV. Dále jsou však podporováni výzkumní pracovníci a ochrana duševního vlastnictví.

Daňové stimuly můžeme rozlišovat na

objemově a plošně založené (flat rate) – odměňuje investory do výzkumu podle objemu jimi naložených prostředků v průběhu fiskálního roku

přírůstková – odměňuje investory do VaV za zvýšení výdajů do těchto oblastí oproti časově a věcně stanovenému výchozímu základu

smíšená (kombinovaná) – odměňuje investory do VaV s ohledem k objemu výdajů i k jejich přírůstku

Konstrukce daňových nástrojů je v daném případě v zásadě založena buď na úplném vynětí anebo osvobození od daně, nebo na úpravách základu daně (tedy odpočtech od základu daně), nebo je realizována formou slevy na vypočtené a splatné dani. Výběr konstrukce daňového nástroje závisí též na zvyklostech v dané zemi včetně zavedených daňových technik. V současné době v zemích EU a OECD převládají daňové pobídky konstruované na základě slevy na dani.⁵

V konfrontaci s nástroji přímé podpory se mezi výhody využití daňových nástrojů a pobídek řadí fakt, že tyto

umožňují povzbuzovat a stimulovat investice do vědy, výzkumu a inovací (VVI) v celé šíři podnikatelského sektoru

podporují pružné tržní alokace investic do VVI, podnikatelské subjekty mají plnou možnost volby vlastních výzkumných a inovačních priorit

nenarušují v podstatě konkurenční prostředí svým plošným uplatněním (rovné a stejné podmínky pro všechny)

znamenaají snazší a méně náročnou správu ve srovnání s nástroji přímého financování

snížují nejistotu a vytváří stabilitu pro podniky při financování výzkumu, přičemž plnění daňové povinnosti je více pod veřejnou kontrolou

stimulují širší, obecný zájem o financování vědy a výzkumu (sponzoring)

Mezi nevýhody využití daňových nástrojů určených na podporu VaV je řazena obtížná predikce celkových dopadů na daňové příjmy, používaná plošnost podpory, která neumožňuje směřovat prostředky cíleně a adresně na řešení společensky klíčových témat v oblasti výzkumu a s tím spojená i snížená schopnost reflektovat na naléhavou potřebu podpory v daném případě. Z hlediska daňových zákonů vytvoření účinných daňových schémat včetně

⁴ Z přehledu využívaných daňových zvýhodnění podle CREST (Centr for Research in Economics and Statistics) vyplývá, že v roce 2005 nebyla daňová zvýhodnění využívána ani v Německu, Slovensku, Slovinsku a Kypru. Nejvíce byla daňová zvýhodnění v oblasti VaV uplatňována v Itálii, Maďarsku a Irsku.

⁵ <http://www.msmt.cz/vyzkum/vyhodnoceni-nepri-myh-nastroju-podpory-vav>

mechanismu poskytování daňové podpory komplikuje daňovou legislativu, čímž ji vzdaluje od standardních požadavků jednoduchosti, transparentnosti a neutrality daní.

3. JEDNOTLIVÉ POUŽÍVANÉ DAŇOVÉ NÁSTROJE

Odčitelnost neinvestičních výdajů na výzkum a vývoj od běžných příjmů

Uplatňuje se prakticky ve všech zemích EU či OECD jako plošné neutrální opatření pro daňové poplatníky. Vychází se z toho, že tyto výdaje byly vynaloženy s cílem dosažení, zajištění a udržení příjmů podléhajících dani a jsou proto od nich odčitatelné (bez rozlišení toho, zda je výzkum a vývoj prováděn vlastními silami nebo je nakupován od externí specializované výzkumné organizace).⁶ V 90. letech se v jednotlivých zemích prosazovaly fakultativní přístupy, kdy daňoví poplatníci mají obvykle možnost volby mezi způsobem odečítání.

Daňový dobropis /sleva na dani/ (tzv. tax credit)

Je to procentuálně stanovená odečitatelná částka od vypočtené a splatné daně, která náleží podnikatelským subjektům podporujícím výzkum a vývoj (ať již investují do vlastního výzkumu a vývoje či ho nakupují). Stanoví se buď paušální sazbou z objemu výdajů na výzkum a vývoj v daném fiskálním roce (tzv. flat rate), nebo sazbou z výše přírůstku výdajů na výzkum a vývoj v daném fiskálním roce (tzv. incremental rate) oproti příslušně vymezenému časovému období či stanovenému základu. Daňový dobropis vztahující se na přírůstky výdajů se může týkat veškerých výdajů na výzkum a vývoj (s výjimkou pořízené nemovitosti pro tyto účely) nebo jejich části. Tento daňový nástroj je používán v řadě zemí EU či OECD⁷ a v rámci srovnání představuje nejvíce rozšířenou daňovou pobídku. Patří k nástrojům nepřímé podpory preferovaným ze strany podnikatelské sféry, je plošně uplatňován a nenarušuje konkurenční prostředí. Je stimulací investic do VaV v podnikové sféře s možností stimulovat růst těchto investic (plnění Lisabonské agendy – 3 %).

Odpočty od základu daně (položky odčitatelné od základu daně)

Jde o snižování zisku podniků a tím i jejich daňového základu o určité stanovené procento výdajů na výzkum a vývoj. Klasickým příkladem odpočtu od základu daně jsou dary, poskytnuté na financování vědy a výzkumu (sponzoring).⁸ To znamená, že obchodní firmy mohou odečítat vlastní započitatelné náklady z více než 100 %. Jedná se opět o stimulaci podniků k vyšším investicím do VaV, když vyšší odečet nákladů (nad 100 %) přímo ze základu daně je využitelný jen pro ziskové firmy. Stejně jako sleva na dani nenarušuje konkurenční prostředí vzhledem k plošnému uplatnění, podmínky možnosti uplatnění jsou stanoveny přehledně. Odpočty jsou rovněž uplatňovány v ekonomikách EU s dobrými výsledky.

⁶ Podle dosavadní praxe existují tři možné způsoby odečítání těchto výdajů, a to buď bezprostředně v roce ve kterém byly vynaloženy, nebo je odpočet odložen do dalších let, v nichž bude realizován výnos z daného výzkumu a vývoje (Japonsko), nebo kombinací obou způsobů, kdy část výdajů je odečtena v běžném roce, odpočet další části je odložen do dalších let (Irsko).

⁷ V posledních letech lze sledovat tendenci k růstu sazeb daňových dobropisů a k jejich používání především ve vazbě na přírůstek výdajů na výzkum a vývoj. Nynější sazby se pohybují u objemu výdajů (flat rate) od 12,5% do 20%, u přírůstku výdajů od 20% do 50%.

⁸ V posledních letech byly v některých zemích (viz např. Rakousko, Velká Británie) zavedeny daňové úlevy v podobě odpočtu až dalších 25 % - 50 % vlastních započitatelných nákladů na VaV ze základu daně.

Různé speciální daňové pobídky

Prvním okruhem jejich uplatnění je podpora zájmu podnikatelské sféry o zaměstnávání lidí ve výzkumu a vývoji. Patří k nim např. daňové úlevy orientované na podporu vytváření nových pracovních příležitostí ve výzkumu a vývoji. Nebo je vždy pro daný rok stanovena výše speciální slevy z odvodů daně ze mzdy. Se zaměstnáváním mladých lidí v doktorandském studiu či těsně po něm se též spojuje použití daňových dobropisů. V této oblasti se rozlišují např. sleva na dani při tvorbě nových pracovních míst a snížení odvodů sociálního pojištění zaměstnavatelem za VaV pracovníky. Jedná se o podpory, které zvyšují možnosti podnikatelské sféry (zejména malé a střední podniky) zaměstnávat více kvalifikovaných lidí ve VaV, přičemž nespornou výhodou je jejich snadná proveditelnost. Dalším okruhem uplatnění speciálních daňových pobídek je pak např. podpora zavádění a využívání high-tech v podnikatelské sféře (zejména ve středních a malých podnicích). Jiným okruhem daňových pobídek může být osvobození od daně či snížená daň z příjmů z prodeje duševního vlastnictví (viz např. Irsko, kde příjmy z patentů nejsou zdaňovány vůbec). Zvláštním okruhem daňových pobídek jsou pak daňové úlevy pro podniky, které zadávají výzkumná řešení pro veřejné výzkumné instituce. S tím se setkáváme např. u jižních zemí EU (viz např. Itálie, Portugalsko). Existují též daňové pobídky směřované na podporu výzkumné spolupráce různých subjektů na společných projektech.⁹

Daňové úlevy pro malé a střední podniky.

Tyto firmy, pokud jsou orientované na high-tech, využívají výsledky výzkumu a vývoje či přímo provozují výzkumné a vývojové aktivity, jsou v některých zemích v určitých případech a na určitou dobu osvobozeny od daně, resp. jsou pro ně stanovena různá daňová zvýhodnění.

Odpisová politika

V tomto případě jde obvykle o urychlené odpisování investičních výdajů na výzkum a vývoj. Jde o možnost odepsat již v prvním roce z příslušného pořízeného investičního majetku celých 100 % hodnoty nebo procentuálně poměrně vysokou částku, resp. se navíc používají tzv. mimořádné odpisy hmotného investičního majetku. Urychlené odpisování přispívá k včasnému pořízení nových progresivních vědeckých přístrojů a techniky, které procházejí rychlou morální amortizací a tím přispívají k udržení srovnatelné a konkurenceschopné technické infrastruktury.¹⁰

Podpora rizikového kapitálu

Podpora rizikového kapitálu může být představována jednak již zmiňovanými daňovými pobídkami, ale i mechanismy záruk a přímou účastí státu ve vztahu k VaV. Obecně stimulují vyšší investice rizikového kapitálu na podporu VaV a představují šance podpořit spin-off. Nevýhodou představují nízké zkušenosti s rizikovým kapitálem v ČR a dlouhodobé obavy vlastníků řady firem ze ztráty vlivu na management firmy včetně nedostatečné legislativy.

4. TYPY NEPŘÍMÉ PODPORY V ČR

V České republice je používán velmi omezený počet nástrojů nepřímé podpory vědy a výzkumu a jejich praktický přínos pro zainteresované hráče je zanedbatelný. Ze shora

⁹ <http://www.msmt.cz/vyzkum/vyhodnoceni-nepri-myh-nastroju-podpory-vav>.

¹⁰ v případě ČR chybí explicitní zařazení vědeckých přístrojů a zařízení do odpisové skupiny 1.

uvedených druhů podpor se v ČR v průběhu realizace Národní politiky VaV novelizací příslušných daňových zákonů zavedly tyto daňové podpory:

- Osvobození od daně ze zisku u nepodnikatelských subjektů, je-li tento využit na podporu VaV. Úlevu tohoto typu upravuje zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů v § 20 odst. 7: „Poplatníci vymezení v § 18 odst. 3 tohoto zákona, kteří nejsou založeni nebo zřízeni za účelem podnikání, mohou základ daně...dále snížit až o 30 %, maximálně však o 1 000 000 Kč, použijí-li takto získané prostředky ke krytí nákladů (výdajů) souvisejících s činnostmi, z nichž získané příjmy nejsou předmětem daně, a to ve 3 bezprostředně následujících zdaňovacích obdobích; ... V případě, že 30 % snížení činí méně než 300 000 Kč, lze odečíst částku ve výši 300 000 Kč, maximálně však do výše základu daně.“

- Od roku 2005 si na základě ustanovení § 34 odst. 4 zákona č. 586/1992 Sb., mohou poplatníci odečíst od základu daně „100 % výdajů (nákladů), které poplatník vynaložil v daném zdaňovacím období nebo obdobích, za které se podává daňové přiznání, při realizaci projektů výzkumu a vývoje (dle zákona č. 130/2002 Sb.)...Pokud vynaložené výdaje souvisejí s realizací projektů VaV pouze z části, je možné od základů daně odečíst pouze tuto jejich část. Výdaje, které lze odečíst od základu daně, musí být evidovány odděleně od ostatních výdajů poplatníka. Tento odpočet nelze uplatnit na služby a nehmotné výsledky VaV pořízené od jiných osob s výjimkou výdajů vynaložených za účelem certifikace výsledků VaV a dále na ty výdaje, na které již byla i jen zčásti poskytnuta podpora z veřejných zdrojů.“ Novelou zákona o dani z příjmu zákonem č. 545/2005 Sb. byl vložen odstavec 5, který podrobně upravuje vymezení projektu výzkumu a vývoje, na jehož realizaci může být odpočet uplatněn, včetně jeho náležitostí a způsobu schválení.¹¹ S ohledem na složitost problematiky došlo v průběhu roku 2007 v rámci další novelizace zákona č. 586/1992 Sb. ke zřízení institutu závazného posouzení pro určení, zda se jedná o výdaje vynaložené při realizaci projektů výzkumu a vývoje (§34a zákona č. 586/1992 Sb.).¹²

- Daňové úlevy na dary by měly umožnit daňovým poplatníkům daňovou úlevu při poskytování darů pro výzkum a vývoj. Tuto část daně z příjmů upravuje zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů v § 15 odst.1 a v § 20 odst.8. Nezdánitelná část základu daně: „Od základu daně lze odečíst hodnotu darů poskytnutých obcím a právnickými osobami se sídlem na území České republiky na financování vědy a vzdělání, výzkumných a vývojových účelů..., pokud úhrnná hodnota darů ve zdaňovacím období přesáhne 2 % ze základu daně anebo činí alespoň 1000 Kč. V úhrnu lze odečíst nejvýše 5 % ze základu daně ...(konkrétně – pro fyzické osoby §15, odst.1; právnické osoby §20, odst.8).

- Pro posílení vícezdrojového financování došlo současně k úpravě v oblasti daně dědické, darovací a daně z převodu nemovitostí, která umožňuje osvobodit bezúplatná nabytí majetku určeného na financování výzkumu a vývoje od daně dědické či darovací (§ 20 odst.10) a nově u bezúplatného nabytí majetku právnickými osobami se sídlem v ČR založenými nebo zřízenými k zabezpečování činnosti v oblasti kultury školství, vědy a výzkumu, je-li bezúplatné nabytí majetku určeno na zabezpečování uvedené činnosti, osvobození od daně dědické a darovací (§20 odst.4 zákona č. 357/1992 Sb. ve znění pozdějších novel).

¹¹ Projekt vývoje a výzkumu je vymezen v Metodickém pokynu MF D-288.

¹² Blíže k problematice závazného posouzení Adámková, P.: Problematika editační povinnosti. In. Daně a právo v praxi, měsíčník ročník XII 6/2007, ASPI a.s., ISSN 1211-7293, str. 40.

- nepřímá daňová podpora VaV je upravena i v zákoně č. 235/2004 Sb., o DPH ve znění pozdějších předpisů, a to ve vztahu k uplatnění nároku na odpočet daně – ekonomická činnost u vstupů používaných pro vědu a výzkum. Instituce výzkumu a vývoje a vysoké školy uplatňují v případě, že jsou plátcí DPH, svoje práva a povinnosti stejným způsobem jako ostatní plátcí DPH. Nárok na odpočet daně se uplatňuje podle ustanovení § 72 až 79 zákona o DPH, přitom základní podmínkou pro uplatnění nároku je použití přijatých zdanitelných plnění (zboží, služby) plátcem pro uskutečnění jeho ekonomické činnosti. S ohledem na charakter veřejných výzkumných institucí a vysokých škol je pro uplatnění nároku na odpočet daně podstatné posouzení toho, zda ta konkrétní instituce při provádění toho konkrétního výzkumu provádí ekonomickou činnost či nikoli, a zda jí tedy u příslušných plnění vzniká nárok na odpočet DPH na vstupu. S ohledem na důvod existence těchto institucí a způsob jejich financování (ve srovnání s podnikatelskými subjekty) nelze vyloučit, že takový plátec v tom konkrétním případě ekonomickou činnost neprovádí, tudíž nárok na odpočet DPH na vstupu ve vztahu k takové činnosti nemá.¹³

- Mezi formami nepřímé podpory do doby vstupu ČR do EU hrálo důležitou roli i osvobození dovozu na VaV od cla, je-li příjemcem organizace, mající jako hlavní činnost vědu a výzkum podle vyhl. MF č. 136 (ze dne 4. 6. 1998). Oproti stavu před 1.5.2004 se situace dokonce zhoršila, neboť dovoz přístrojů a zařízení je nyní nově zatížen daní z přidané hodnoty.¹⁴

5. KOMPARACE S VYBRANÝMI ZEMĚMI

Většina zemí využívá v současné době celou řadu daňových zvýhodnění pro podporu VaV. Důvody pro zavedení (zrušení) různých zvýhodnění za různých podmínek se výrazně liší v závislosti na představách institucí za tato zvýhodnění odpovědných, dle výchozích podmínek a tradic. Řada opatření směřuje buď k podpoře malého či středního podnikání a regionálního rozvoje a kombinuje se s podporou v těchto směrech. Je zřejmé, že v podstatě ve všech zemích jsou daňová zvýhodnění cílena dle specifických potřeb státu. Nástroje jsou obvykle orientovány na podporu nových a stávajících MSP včetně podpory “přenosu výsledků do praxe” formou spolupráce s institucemi základního výzkumu.

V případě Francie je například uplatňovaná podpora pro tzv. Mladé inovativní společnosti (Young Innovative Company), kdy první 3 roky neplatí daň z příjmu, další 2 roky 50 %, zaměstnanci v oboru VaV a patentů neplatí sociální pojištění. Maximální celkové zvýhodnění nesmí přesáhnou během 3 let 100 000 EURO. Ve Švédsku je podpora zaměřena na podporu nadací podporujících VaV. Nadace musí využít prostředky pro “dobré skutky” – podle zákona péče o děti, výchova, výzkum. Nadace neplatí daň z příjmu s výhradou příjmů z podnikání a pronájmu. V Dánsku se zase uplatňuje daňové zvýhodnění pro pracovníky VaV a “experty”, a to po dobu 3 let u daně z příjmu a sociálního pojištění. V případě Maďarska byla zavedena tzv. Simplified Entrepreneurial Tax (EVA) pro mikropodniky, která spočívá v zjednodušeném daňovém přiznání, kdy není třeba dokladovat jednotlivé náklady, jen celkové zvýhodnění. Irsko zavedlo tzv. Business Expansion Scheme (BES) určenou pro soukromé investory, která přináší zvýhodnění v podobě osvobození od daní v případě vložení kapitálu do vybraných sektorů ve výši min. 31 750 EURO ročně. Pro osoby zakládající MPS dále zavedla Seed Capital Scheme (SCS). Zvýhodnění je pro osoby, které opustily zaměstnání a založily vlastní obchodní firmu, kdy jim jsou vráceny daně, zaplacené v období 6ti let před zahájením

¹³ Blíže Uplatnění nároku na odpočet daně u institucí výzkumu a vývoje, zdroj <http://cds.mfcr.cz/cps/rde/xchg/SID-53EDF4E6-75B4384A/cds/xsl/182-7784.html>.

¹⁴ <http://www.msmt.cz/vyzkum/vyhodnoceni-nepri-myh-nastroju-podpory-vav>.

soukromého podnikání v závislosti na jejich výši a investovaném kapitálu. Velká Británie pro malé i velké podniky zavedla snížení daňového základu. Malé podniky si od daňového základu mohou odečíst 150 % nákladů na VaV, v případě ztráty “obchodovatelný kredit” ve výši 24 % nákladů na VaV, velké podniky odečítají až 125 % nákladů na VaV.

6. ZÁVĚR

V České republice získává širší zavedení nástrojů nepřímé podpory vědy a výzkumu dostatečnou váhu i podporu s ohledem na možnosti jejich uplatnění pomalu. Důvodů je hned několik a souvisí zejména s ekonomickou a politickou situací. Nepřímé nástroje podpory jsou spojeny s možným snížením daňového výběru, který v období rostoucího deficitu veřejných financí není vítaný. Zavedením nástrojů nepřímé podpory vědy a výzkumu se zvyšuje i riziko daňových úniků a komplikace celého daňového systému. Aby však bylo dosaženo stanoveného požadavku Společenství ohledně nutné míry soukromých financí plynoucích do oblasti vědy a výzkumu, je nezbytné těmto subjektům umožnit uplatňovat takový rozsah fiskálních (daňových) pobídek, který je bude k podpoře vědy a výzkumu dostatečně motivovat. Co se týče dalšího vývoje této oblasti, počítá se do budoucna v souladu s jednotlivými Národními politikami o rozšíření jednotlivých druhů nepřímých podpor o další nástroje v souladu s relevantní právní úpravou ES. Zejména pro zvýšení intenzity spolupráce mezi vysokými školami a veřejnými vědeckými institucemi na straně jedné a podnikatelskými subjekty na straně druhé, je nezbytné rozšíření daňové úlevy i na vědu a výzkum nakupovaný mezi nimi. Tyto kroky budou dle jednotlivých strategických dokumentů na pořadu dne až po vyhodnocení nově zavedených stávajících daňových úlev z oblasti vědy a výzkumu.

Literatura:

- Adámková, P.: Problematika editační povinnosti. In. Daně a právo v praxi, měsíčník ročník XII 6/2007, ASPI a.s., ISSN 1211-7293, str. 40.
- Zákon č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty.
- Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů.
- Zákon č. 357/1992 Sb., o dani dědické, dani darovací a dani z převodu nemovitostí ve znění pozdějších novel.
- Sdělení Evropské komise COM (2002) 499 „více výzkumu pro Evropu: vzhůru ke 3 %“.
- Rada pro vědu a výzkum: Analýza stavu výzkumu a vývoje v ČR a jejich srovnání se zahraničím.
- Usnesení vlády č. 178 z roku 2006 o harmonizaci Národní politiky výzkumu a vývoje ČR na léta 2004-2008 s Národní inovační politikou a dalšími relevantními dokumenty ČR a EU.
- Usnesení vlády č. 287 z roku 2008 Návrh reformy systému výzkumu, vývoje a inovací v ČR dostupné z www.vyzkum.cz.
- Metodický pokyn MF D-288.
- Usnesení č. 513 ze dne 26. května 2004.
- <http://cds.mfcr.cz/cps/rde/xchg/SID-53EDF4E6-75B4384A/cds/xsl/182-7784.html>.

– <http://www.msmt.cz/vyzkum/vyhodnoceni-neprimych-nastroju-podpory-vav>.

Kontaktní údaje na autora – email:

p.adamkova@mail.muni.cz